

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai

I Š V A D A DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS

2016 m. rugsėjo 28 d. Nr. _____
Vilnius

1. Atsižvelgus į Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo (2013 m. sausio 1 d. redakcija) (toliau – ir Korupcijos prevencijos įstatymas) 16 straipsnio 2 dalies 5 punktą, 2016 m. III ketvirtį atliktas korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas. Analizuotas 2015 m. liepos mėn. – 2016 m. birželio mėn. laikotarpis.

2. Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą atliko Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – ir Teismas) pirmininko 2016 m. rugsėjo 8 d. įsakymu Nr. TP-47 sudaryta komisija, susidedanti iš jos narių: komisijos pirmininko – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo kanclerio Zenono Karaliaus, komisijos narių – Teismo pirmininko padėjėjos, laikinai einančios Teismo pirmininko patarėjos pareigas, Monikos Morkūnaitės bei Teismo raštinės vedėjos pavaduotojos Kristinos Bielinienės (toliau – ir Komisija).

3. Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas buvo atliktas šiose Teismo veiklos srityse: turto valdymo ir pirkimų vykdymo, darbo su įslaptinta informacija, įvertintas darbuotojų funkcijų pasidalinimas ir įvertinta, ar buvo gauta nusiskundimų dėl galimų korupcinio pobūdžio veikų. Šis korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas buvo atliktas pagal Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnyje, Korupcijos pasireiškimo tikimybės Lietuvos Respublikos teismuose nustatymo metodikos, patvirtintos Teisėjų tarybos 2012 m. spalio 12 d. nutarimu Nr. 13P-158-(7.1.2) (2015 m. balandžio 29 d. redakcija) (toliau – ir Metodika), 9, 12 punktuose nurodytus kriterijus, atsižvelgiant į Valstybės ar savivaldybės įstaigos veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijas, patvirtintas Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimo tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 (toliau – ir Rekomendacijos).

4. Teismo veiklos sritys vertintos pagal šiose srityse taikomus teisės aktus, Teisme gautų asmenų skundų tyrimo medžiagą, audito išvadas, jeigu tokių buvo priimta, kitus dokumentus. Be to, atliekant analizę buvo peržiūrėti Teismo nuostatai, atrankos principu peržiūrėti valstybės tarnautojų bei darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių aprašymai, Teismo pirmininko bei Teismo kanclerio įsakymai, kiti vidaus teisės aktai, kuriais savo darbe vadovaujasi darbuotojai, vykdydami jiems priskirtas funkcijas. Analizė buvo atlikta naudojant dokumentų analizės metodą.

5. Komisija, atlikusi veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymą, pažymėjo:

5.1. Tiriant Teisme gautus skundus korupcinio pobūdžio veikų nenustatyta. Dėl tokių veikų nebuvo atlikta tyrimų ir Teismo iniciatyva. Komisija neturi duomenų apie tai, kad tokios veikos būtų nustatytos ir tiriamos kitų institucijų. Tuo tarpu asmenims yra suteikta galimybė pateikti tokius skundus. Be to, Teismo internetiniame puslapyje yra pateikta nuoroda, skirta pranešti apie galimus korupcinio pobūdžio veiksmus, atliekamus tiek teisėjų, tiek kitų valstybės tarnautojų ar darbuotojų.

5.2. Teismo darbuotojų funkcijos, įgyvendinami uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė bei atskaitomybė yra išsamiai reglamentuoti pareigybių aprašymuose, skyrių nuostatuose, Teismo nuostatuose, vidaus tvarkos taisyklėse bei kituose vidiniuose teismo dokumentuose. Tiek pareigybių aprašymai, tiek ir visi vidaus administravimo aktai yra nuolat

atnaujinami. Kiekvienas darbuotojas su atnaujintais pareigybių aprašymais supažindinamas pasirašytinai. Nurodytos tvarkos yra siunčiamos darbuotojams susipažinti elektroniniu paštu, be to, su minėto pobūdžio teisės aktais galima susipažinti teismo vidiniame tinklalapyje. Komisija pažymėjo ir tai, jog Teismui yra išduotas sertifikatas dėl atitikimo kokybės vadybos standarto ISO 9001:2008/LST EN ISO 9001:2008 reikalavimams. Teisme yra nuolat atliekami vidiniai ir išoriniai auditai, siekiant įvertinti atitikimą nurodyto standarto keliamiems reikalavimams. Paskutinio išorinio audito metu (audito ataskaita parengta 2016 m. birželio 14 d.) nebuvo nustatyta nei neatitikčių, nei pastebėjimų įvardinto standarto numatytiems reikalavimams. Šių auditų metu, be kita ko, buvo vertinama, ar yra aiškus pasidalinimas tarp atliekamų funkcijų, aiškus vykdomų procesų sureguliuavimas bei atsakomybė už juos. Komisija pastebėjo ir tai, jog nors Teisme nėra priimtas valstybės tarnautojų (darbuotojų) etikos kodeksas, Teismo darbuotojams yra taikomi Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatyme (toliau – ir Valstybės tarnybos įstatymas) įtvirtinti valstybės tarnautojų veiklos etikos principai, Valstybės tarnautojų veiklos etikos taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 968 (toliau – ir Taisyklės), taip pat pagal kokybės vadybos standartą ISO 9001:2008/LST EN ISO 9001:2008 patvirtinta kokybės politika, numatanti bendrą Teismo vertybių laikymąsi. Šios kokybės politikos aktuali redakcija taip pat yra patalpinta Teismo vidiniame tinklalapyje, Teismo internetinėje svetainėje, todėl su ja gali susipažinti ne tik Teismo tarnautojai ir (ar) darbuotojai, bet ir tretieji asmenys.

5.3. Labai didelė dalis sprendimų, susijusių Teismo turto valdymu, naudojimu, disponavimu juo, viešaisiais pirkimais pagal teisės aktus priimamai kitų institucijų valstybės įstaigų ar tik suderinus su kitomis įstaigomis. Šiuo atveju Nacionalinė teismų administracija organizuoja ir užtikrina centralizuotą teismų materialinį techninį aprūpinimą, įgyvendina teismų investicinius projektus.

5.4. Tuo tarpu Teismas turi teisės aktų numatytus įgaliojimus savarankiškai priimti atitinkamus sprendimus, susijusius su Teismo turto valdymu, naudojimu ir disponavimu juo, viešųjų pirkimų vykdymu, kuriems teisės aktai nenustato prievolės derinti su kitomis valstybės įstaigomis. Tačiau šioje srityje korupcijos tikimybė yra mažinama, Teismui detaliam reglamentuojant darbuotojų įgaliojimus priimti sprendimus, viešai skelbiant šias procedūras reglamentuojančius teisės aktus. Šiuo metu Teisme yra patvirtintas Turto valdymo ir naudojimo tvarkos aprašas, nustatantis tokio turto valdymo ir naudojimo sąlygas ir tvarką, materialiai atsakingus asmenis, Teismo kanclerio 2015 m. spalio 15 d. įsakymu Nr. T-63 yra patvirtintos Teismo supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės, kurios yra skelbiamos Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje (toliau – ir CVP IS), Teismo internetiniame puslapyje.

5.5. Taigi viešųjų pirkimų procedūrų vykdymas Teisme yra aiškiai reglamentuotas vidaus administravimo aktais, numatyti pirkimų iniciatoriai, organizatoriai, už pirkimus atsakingas asmuo – viešųjų pirkimų komisijos pirmininkas. Teisme yra nuolat veikianti viešųjų pirkimų komisija, pirkimų procedūros derinamos su viešųjų pirkimų komisijos pirmininku, Teismo finansų skyriaus vedėju, atsakingi asmenys tvirtina kiekvieno pirkimo procedūros paraišką. Viešųjų pirkimų komisijos nariai bei pirkimų organizatoriai pasirašo nešališkumo deklaracijas bei konfidencialumo pasižadėjimus. Taip pat Teisme yra įsakymu patvirtintas asmuo, atliekantis prevencinę pirkimų kontrolę, kuris siekdamas nustatyti galimas klaidas ar pažeidimus ir užkirsti jiems kelią ateityje, identifikuoti bei įvertinti galimus rizikos veiksnius, atsitiktine tvarka atrenka jau įvykdytų viešųjų pirkimų dokumentus, teikia ataskaitas su patikrinimo rezultatais bei pasiūlymais. Komisija akcentavo ir tai, jog visų atliekamų viešųjų pirkimų ataskaitos kas mėnesį skelbiamos Teismo internetinėje svetainėje, kartą per metus metinė ataskaita teikiama Viešųjų pirkimų tarnybai. Visos sutartys skelbiamos CVP IS. Taigi Teismo internetiniame tinklalapyje yra skelbiami su viešaisiais pirkimais susiję dokumentai: supaprastintos viešųjų pirkimo taisyklės, viešųjų pirkimų ataskaitos, viešųjų pirkimų planas bei mažos vertės pirkimų suvestinės, taip, be kita ko, užtikrinant skaidrumą ir galimybę su vykdomais pirkimais, procedūromis

susipažinti suinteresuotiems asmenims. Pastebėjo, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu (toliau – ir Viešųjų pirkimų įstatymas), vis daugiau viešųjų pirkimų atliekama per CPO ir CVP IS priemones, siekiant užtikrinti didesnę pirkimų skaidrumą. Šiame kontekste aktualu yra tai, jog Teismo atliekamų viešųjų pirkimų apimtys nėra didelės, nes, kaip jau buvo minėta, didžiąją dalį viešųjų pirkimų atlieka centralizuotai Nacionalinė teismų administracija.

5.6. Didelė korupcijos tikimybė egzistuoja Teismo veikloje, susijusioje su įslaptintos informacijos panaudojimu galimybe, nes pagal Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 3 dalį tokios informacijos naudojimas besąlygiškai sudaro pagrindą priskirti įstaigos veiklą prie tokių, kuriose yra tokia tikimybė. Tačiau ši tikimybė yra sumažinta, nes Valstybės saugumo departamentas 2013 m. gegužės 13 d. atliko Teismo patikrinimą dėl įslaptintos informacijos apsaugos užtikrinimo bei nustatė, kad Teisme nėra įdiegtos įslaptintos informacijos apsaugai būtinos fizinės, mechaninės bei elektroninės priemonės, dėl kurių poreikio buvo kreiptasi į Nacionalinę teismų administraciją. Nacionalinė teismų administracija 2013 m. gegužės 30 d. atsakė, kad bus ieškoma finansavimo šioms priemonėms įdiegti. Pažymėtina, jog Teismas periodiškai raštu kreipiasi į Nacionalinę teismų administraciją, primindamas apie poreikį įrengti patalpą darbui su įslaptinta informacija (paskutiniai kreipimaisi yra užfiksuoti 2016 m. vasario 12 d., 2016 m. kovo 14 d.). Taigi Nacionalinei teismų administracijai nuolat yra teikiami užklausimai dėl poreikio vienai mūro pertvarai patalpos darbui su įslaptinta informacija įrengimui. Kol Teisme nėra sudaryta sąlygų dirbti su įslaptinta informacija, slaptumo žymomis „Visiškai slaptai“, „Slaptai“ ir „Konfidencialiai“ žymima informacija, vadovaujantis vidaus administravimo aktais, Teisme nerengiama ir nesaugoma, ji taip pat yra nepriimama ir grąžinama siuntėjui. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, nors formaliai Teismo veikla atitinka kriterijų „Naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija“, tačiau realaus pavojaus pasireikšti korupcijai Teisme nagrinėtu laikotarpiu nebuvo nustatyta.

5.7. Svarbu ir tai, kad nors Teisme yra darbuotojų, turinčių teisę dirbti su įslaptinta informacija, tačiau vertinamu laikotarpiu nebuvo užfiksuota atvejų, kad įstatymų nustatyta tvarka dėl informacijos įslaptinimo ar išslaptinimo, įslaptintos informacijos naudojimo ar jos apsaugos būtų pažeista ar jos būtų netinkamai laikomasi. Teisme yra patvirtinta minėtos informacijos administravimo ir apsaugos tvarka, paskirti atsakingi darbuotojai, suteikti įgaliojimai vykdyti specialiosios ekspertų komisijos funkcijas, nustatytas Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslaptį įstatymo (toliau – ir Valstybės ir tarnybos paslaptį įstatymas) 13 straipsnio 1 dalyje.

5.8. Pažymėjo, jog Specialiųjų tyrimų tarnyba Teisme teisės aktų nustatyta tvarka nėra atlikusi korupcijos rizikos analizės.

5.9. Komisija, atlikusi analizę, sprendė, jog didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė egzistuoja, nes atitinka Metodikoje nustatytą kriterijų „Naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija“. Tačiau vertinamu laikotarpiu nebuvo nustatyta faktų, kurie patvirtintų, kad buvo kilę įtarimai dėl įslaptintos informacijos naudojimo galimų pažeidimų, todėl didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė šiuo atveju nustatyta tik vadovaujantis formaliais kriterijais, o ne realiai nustatytais faktais ar teisinio reguliavimo trūkumais Teismo veikloje. Atsižvelgdama į Nacionalinės teismų administracijos 2016 m. birželio 22 d. rašte Nr. 4R-1621-(1.13) pateiktas rekomendacijas, įvertinusi nurodytas aplinkybes dėl darbo su įslaptinta informacija šiuo metu organizavimo, minėtus korupcijos riziką šioje srityje mažinančius veiksnius, Komisija sprendė, jog nėra pagrindo siūlyti papildomas būtent šiai sričiai skirtas priemones dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo ar sumažinimo.

6. Atsižvelgdamas į tai, jog didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė nustatyta remiantis formaliais kriterijais, o realiai vykdoma Teismo veikla prielaidų pasireikšti korupcijai nesudaro, vadovaudamasis Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsniu, Metodika, vertinu, jog Lietuvos Respublikos teismų antikorupcinės programos įgyvendinimo Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme priemonių plane 2015-2016 metams nurodytos priemonės yra pakankamos

korupcijos rizikos veiksniams valdyti. Atitinkamai, rekomenduotina ir toliau vadovautis Teismo veikloje taikomais elgesio principais bei užtikrinti nuolatinę Teismo veiklos stebėseną, siekiant užkirsti kelią bet kokiai tikimybei dėl korupcijos pasireiškimo.

Teismo pirmininko pavaduotojas,
laikinais einantis teismo pirmininko pareigas

Irmantas Jarukaitis